

Endless Forms Most Beautiful

strolling through Laos' first
botanical gardens

Pha Tad Ke, the botanical gardens in Luang Prabang, is a learning experience, as much as an aesthetic one, writes Melody Kemp.

Rik Gadella. Pha Tad Ke's founder

There is grandeur in this view of life... and that, whilst this planet has gone cycling on according to the fixed law of gravity, from so simple a beginning, endless forms most beautiful and most wonderful have been, and are being, evolved. (Charles Darwin)

Darwin would doubtlessly revisit these observations if he visited the botanical gardens in Luang Prabang (Pha Tad Ke), themselves evolving from a wilderness at the base of a limestone hill into a stunningly designed verdant environment.

Visiting four years ago, we whizzed by the indistinct muddy river, landing with a gang of young minority farmers keen to learn composting and cultivation techniques, oblivious to the horticulture staff waving frantically and ineffectively as we passed. The embryonic gardens then comprised a collection of compost heaps, teaching spaces and chaotic fledgling nurseries. How things have changed.

Teaching is central to the Garden's ethos. School and village groups learn nutrition and are given seeds to propagate. While primarily an educational and research facility, Pha Tad Ke offers visitors an informative respite from temples and shopping. Not to mention really fabulous food. Darwin's appreciation may explain why an art conservator, a man of creativity and design, was drawn to creating a living art work.

"I finally escaped my life in Europe, travelling for the first time in ages.

I came to Luang Prabang and found this land," Rik Gadella, Pha Tad Ke's founder, tells me.

It should be a matter of great pride to Laos that they have such exciting scientific frontiers. We predict lot of discoveries.

"I am an organiser by nature. I like getting people together, blending the technical and creative, but it's been hard. Even now we are not finished. We need funding for pumps and irrigation, a guesthouse for visiting researchers, to add a specialised orchid nursery..." He sighs, all too aware of the enormity of the task. What he has achieved is all the more remarkable for being largely self-funded.

So, why botany? Bryony Smart, a visiting researcher, leading what might be the first long-term site research study of limestone botany, says, "Plants are everything. Think food, clothes, spices, medicines, building materials. Most of our great discoveries have been around plants and their economic potential."

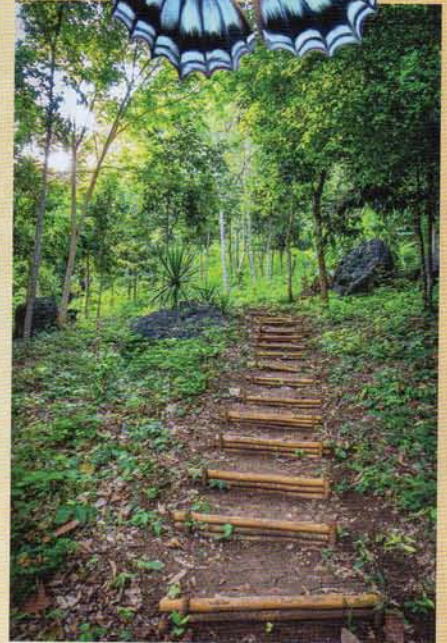
Laos has some of the last remaining intact areas of limestone karst in the world; vestiges of old sea floors

with shell fossils found as high as Phongsaly in the north of the country. It's natural that Pha Tad Ke's speciality is limestone botany. International scientists hope the largely inaccessible karst ecosystems remain intact, and are keen to get in and explore what may be the last of these little known universes.

"It should be a matter of great pride to Laos that they have such exciting scientific frontiers. We predict lot of discoveries," says Smart.

"For instance, being so close to China, we are on the lookout for the critically endangered *magnolia grandis*. We are afraid this and several other species of magnolias in this region will not survive as the forests are almost gone. We hope to find remnants so we can conserve the species. We have caught the attention of the Queen Sirikit Gardens, Xishuangbanna Gardens in China, the Edinburgh Royal Botanic Gardens and the Singapore Gardens who are helping with research and conservation."

Smart, a tall rangy woman whose voice blends New Zealand with Londoner spice, and her colleague Mr Somdy, agree that science has not been good at communicating with the public. So these gardens give new meaning to informative ethnobotany. Circular consecutive gardens display plants normally used in Laos for human and elephant medicaments, food, flavourings, dyes, and - for those with Lady Macbeth inclinations - poisons. You can take a walk into the golden bamboo cathedrals and hear the sounds of birds and the scurrying of reptiles. Increasingly science is showing us that simply being in the forest is good for our wellbeing. The Japanese call it 'forest bathing'.

Gadella has bigger dreams. "We hope to attract doctoral students to work with Lao botanical staff to foster more research," he says. "I want to host events like writers' and ideas festivals to encourage wider discussions on the environment and its increasing relevance to our changing world."

At the airport, chatty travellers leaving Luang Prabang were dismayed they had missed the gardens. "Damn. I wish we had been told. Now it's too late." Don't make that mistake. It's easy to get there.

Getting There

Phad Tad Ke is a 10-15 minute boat ride from Luang Prabang. The boat leaves the dedicated pier every hour on the hour. The entrance fee is USD25, including the boat. Note that the Gardens are closed on Wednesday. Phone: 071 261000. Find a map at www.pha-tad-ke.com. The office is at the end of the street, the fourth turnoff to the right after Joma.

Note: It may be hard for the disabled to make it down and up the steep banks. Let the staff know if you need assistance.

Photos: Arounthay Khounghakoune

Pha Tad Ke Botanical Garden - Luang Prabang

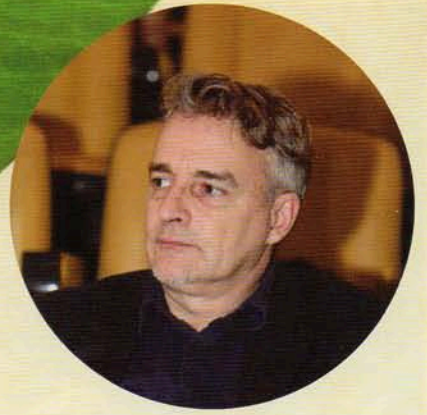
pha-tad-ke.com

ທ່ຽວຊົມຄວາມສວຍສົດງົດງາມທາງທຳມະຊາດທີ່

ສວນພືກສາຊາດ

ແຫ່ງທຳອິດຂອງລາວ

ຜາຕັດແກ້ ບໍ່ໄດ້ເປັນພຽງແຕ່ສວນພືກສາຊາດທີ່ມີຄວາມສວຍສົດ
ງົດງາມເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງເປັນບ່ອນໃຫ້ເຮົາໄດ້ຮຽນຮູ້ເຖິງຄຸນຄ່າຂອງ
ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຢູ່ບ້ານເຮົາໄປໃນຕົວນຳ.

ທ່ານ ຮິກ ກາເດັນລາ

ສວນພືກສາຊາດ ຜາຕັດແກ້ ເປັນສະຖານທີ່ທີ່ທ່ອງທ່ຽວອີກແຫ່ງໜຶ່ງ ທີ່ທ່ານບໍ່ຄວນພາດ ຖ້າຫາກທ່ານມີໂອກາດໄດ້ເດີນທາງມາຢ້ຽມຢາມ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ເນື່ອງຈາກວ່າສວນດັ່ງກ່າວ ແມ່ນມີຄວາມອຸດົມສົມບູນ ທາງທຳມະຊາດ ເຊິ່ງມັນໄດ້ຫັນປ່ຽນ ຈາກພື້ນທີ່ ທີ່ເຄີຍເປັນປ່າດົງພຶງໄພຮົກເຮື້ອ ຢູ່ລຸ່ມພູຫີນປູນ ຈົນກາຍມາເປັນສະຖານທີ່ທ່ອງທ່ຽວທາງທຳມະຊາດ ທີ່ຖືກອອກແບບມາຢ່າງປານິດ ກັບບັນຍາກາດອັນຂຽວອຸ່ມທຸ່ມ, ສວຍສົດງົດງາມ, ຕ້ອງຕາຕ້ອງໃຈ ແຂກທີ່ມາທ່ຽວຊົມ ຈາກທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ.

ສິ່ງທີ່ເປັນຈຸດສຸມຫຼັກຂອງ ສວນພືກສາຊາດ ຜາຕັດແກ້ ແຫ່ງນີ້ ແມ່ນການສະໜອງຄວາມຮູ້ ຜ່ານການສິດສອນ, ເຊິ່ງເປີດໂອກາດໃຫ້ບັນດາໂຮງຮຽນ ແລະ ກຸ່ມບ້ານ ໄດ້ມາຮຽນຮູ້ກ່ຽວກັບໄພຊະນາການ, ແລະ ພວກເຂົາກໍໄດ້ຮັບເມັດພັນພືດກັບເມືອ ເພື່ອນຳໄປຂະຫຍາຍພັນ.

ເຖິງແມ່ນວ່າວຽກງານຫຼັກຂອງ ສວນພືກສາຊາດ ຜາຕັດແກ້ ແມ່ນນຳໃຊ້ເປັນສູນວິໄຈຄົ້ນຄວ້າ, ແຕ່ບັນຍາກາດຢູ່ພາຍໃນສວນ ກໍຍັງໝາຍແກ່ການພັກຜ່ອນຢ່ອນອາລົມ ໃຫ້ແກ່ຜູ້ທີ່ເຂົ້າມາຢ້ຽມຢາມ, ທັງຍັງມີອາຫານແຊບງໄວ້ລໍຖ້າໃຫ້ບໍລິການນຳອີກ.

ຜູ້ກໍ່ຕັ້ງ ສວນພືກສາຊາດ ຜາຕັດແກ້ ແຫ່ງນີ້ ແມ່ນທ່ານ ຮິກ ກາເດັນລາ ເຊິ່ງເພິ່ນເປັນນັກອະນຸລັກສິລະປະ ທີ່ມີຄວາມຄິດສ້າງສັນ ແລະ ມັກຮັກໃນການອອກແບບ, ແລະ ມີຄວາມຫຼົງໄຫຼໃນການສ້າງສັນສິລະປະທີ່ມີຊີວິດ. ທ່ານ ຮິກ ໄດ້ເວົ້າສູ່ພວກເຮົາຟັງວ່າ “ໃນທີ່ສຸດ ຂ້າພະເຈົ້າກໍໄດ້ໝົດຈາກຊີວິດໃນເອີຣົບ ແລະ ໄດ້ເດີນທາງໄກເປັນເທື່ອທຳອິດ ຫຼັງຈາກທີ່ບໍ່ໄດ້ໄປໃສໂກມາດົນ. ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ເດີນທາງມາທີ່ຫຼວງພະບາງ ແລະ ໄດ້ພົບກັບສະຖານທີ່ແຫ່ງນີ້. ໂດຍພື້ນຖານແລ້ວ, ຂ້າພະເຈົ້າເປັນຜູ້ໜຶ່ງທີ່ມັກຈັດແຈງ. ຂ້າພະເຈົ້າມັກລະດົມຄົນມາຢູ່ຮ່ວມກັນ ເພື່ອປະສົມປະສານລະຫວ່າງ ດ້ານເຕັກນິກ ແລະ ດ້ານຄວາມຄິດສ້າງສັນເຂົ້າກັນ, ແຕ່ເມື່ອລົງມືເຮັດ

ໂຕຈິງແລ້ວ ມັນກໍມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຫຼາຍ. ມາຮອດປັດຈຸບັນນີ້ ພວກເຮົາກໍຍັງບໍ່ທັນສາມາດບັນລຸເປົ້າຫມາຍໄດ້ເທື່ອ. ພວກເຮົາຍັງຕ້ອງການທຶນຕື່ມ ເພື່ອມາສ້າງໂປມນ້ຳ ແລະ ຊົນລະປະທານ, ສ້າງເຮືອນພັກສຳລັບນັກວິໄຈທີ່ມາຢ້ຽມຢາມ, ແລະ ເພີ່ມການເພາະແນວພັນພືດສະດອງດອກກ້ວຍໄມ້ນ້ຳ...”, ທ່ານ ຮິກ ກ່າວໄປ ແລະ ຖອນຫາຍໃຈໄປນຳ ເພາະຮູ້ວ່າພາລະດັ່ງກ່າວ ບໍ່ແມ່ນເລື່ອງງ່າຍໆເລີຍ. ບັນດາຜົນງານຕ່າງໆ ທີ່ເຮົາພົບເຫັນພາຍໃນສວນ ແມ່ນມາຈາກທຶນສ່ວນຕົວຂອງທ່ານ ຮິກ ເກືອບທັງໝົດ.

ແລ້ວເປັນຫຍັງຈຶ່ງຕ້ອງແມ່ນພືກສາຊາດ? ທ່ານ ນາງ ໄບຣ໌ໂອນ ສະມາດ, ນັກວິໄຈ ທີ່ມາເຮັດວຽກຄົ້ນຄວ້າໄລຍະຍາວ ກ່ຽວກັບພືກສາຊາດ ຢູ່ພູຫີນປູນດັ່ງກ່າວ, ໄດ້ອະທິບາຍໃຫ້ພວກເຮົາຟັງວ່າ: “ພືດ ເປັນທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງ. ໃຫ້ເຮົາລອງຄິດຫາອາຫານ, ເຄື່ອງນຸ່ງ, ສະໝຸນໄຟ, ຢາປິວພະຍາດ, ວັດສະດຸກໍ່ສ້າງຕ່າງໆ - ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ກໍລ້ວນແລ້ວແຕ່ມາຈາກພືດທັງໝົດ. ສິ່ງໃຫຍ່ໆທີ່ມະນຸດເຮົາເຄີຍຄົ້ນພົບ ສ່ວນຫຼາຍກໍແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບພືດ ແລະ ການຫັນພືດໃຫ້ເປັນເສດຖະກິດ”

ປະເທດລາວເຮົາ ເປັນປະເທດທີ່ອຸດົມສົມບູນທາງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ເປັນໜຶ່ງໃນບັນດາປະເທດສຸດທ້າຍໃນໂລກ ທີ່ມີພູຫີນປູນສະພາບສົມບູນ ຫຼົງເຫຼືອຢູ່. ນອກນັ້ນ, ຍັງພົບເຫັນຮ່ອງຮອຍພື້ນທະເລເກົ່າ ກັບຊາກກະດູກສັດທີ່ໄດ້ກາຍເປັນຫີນທີ່ຍາວໄປຮອດແຂວງຜົ້ງສາລີ ທາງພາກເໜືອຂອງລາວ. ຈຸດພິເສດຂອງສວນພືກສາຊາດຢູ່ຜາຕັດແກ້ນີ້ ແມ່ນເປັນພືດຫີນປູນ. ນັກວິທະຍາສາດຈາກຕ່າງປະເທດ ຕ່າງກໍພາກັນຫວັງວ່າລະບົບນີ້ເວດທີ່ຢູ່ໃນເຂດຜາແຫ່ງນີ້ ຈະຍັງບໍ່ທັນຖືກລືບກວນ ແລະ ຍັງຄົງຢູ່ໃນສະພາບທີ່ສົມບູນຢູ່. ພ້ອມນັ້ນພວກເຂົາກໍມີຄວາມສົນໃຈສູງ ຢາກເຂົ້າໄປ ສຳຫຼວດເບິ່ງເຂດດັ່ງກ່າວ ເພື່ອສຶກສາຄົ້ນຄວ້າເຖິງປະຫວັດສາດທາງທຳມະຊາດ.

ໄບຣໂອນີກ່າວວ່າ: “ນີ້ຖືວ່າໜ້າພາກພູມໃຈຫຼາຍ ສໍາລັບປະເທດລາວ ທີ່ມີສະຖານທີ່ໜ້າສົນໃຈແບບນີ້ ທີ່ດຶງດູດໃຫ້ນັກຊ່ຽວຊານ ມາສຶກສາຄົ້ນຄວ້າທາງດ້ານ ວິທະຍາສາດ. ພວກເຮົາຄາດວ່າ ຈະຄົ້ນພົບພືດພັນ ຫຼາກຫຼາຍໃນເຂດດັ່ງກ່າວ”. ເນື່ອງຈາກປະເທດລາວ ຢູ່ໃກ້ກັບປະເທດຈີນ, ໜຶ່ງໃນສິ່ງທີ່ຊ່ຽວຊານຢາກ ຄົ້ນພົບ ແມ່ນດອກໄມ້ຕະກູນແມັກໂນເລຍ ທີ່ໃກ້ຈະ ສູນພັນແລ້ວ. ໄບຣໂອນີກ່າວຕື່ມວ່າ: “ພວກເຮົາຢ້ານ ວ່າພືດຊະນິດນີ້ ແລະ ຊະນິດອື່ນໆໃນຕະກູນ ແມັກໂນເລຍ ຈະບໍ່ມີຊີວິດລອດ ຢູ່ໃນພາກພື້ນແຫ່ງນີ້ ເພາະວ່າປ່າໄມ້ໄດ້ຖືກທໍາລາຍເກືອບໝົດແລ້ວ. ສະນັ້ນ ພວກເຮົາຫວັງຢ່າງຍິ່ງວ່າ ຈະຍັງພົບເຫັນພືດເຫຼົ່ານີ້ ຫຼົງເຫຼືອຢູ່ ເພື່ອຈະໄດ້ສະຫງວນໄວ້ບໍ່ໃຫ້ສູນພັນ. ສໍາລັບວຽກງານການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ການສະຫງວນ ພັນພືດໂຕນີ້, ພວກເຮົາກໍໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກ ສວນພະລາຊິນີສີລິກິດ, ສວນສິບສອງປັນນາຂອງ ປະເທດຈີນ, ສວນພຶກສາຊາດຂອງຣາຊະວົງ ເອດິນເບີກ ແລະ ສວນພຶກສາຊາດຂອງສິງກະໂປ”

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ໄບຣໂອນີ ແລະ ສິມຕີ (ເພື່ອນ ຮ່ວມງານຂອງລາວ) ກໍຮູ້ດີວ່າ ມັນບໍ່ແມ່ນເລື່ອງງ່າຍ ເລີຍ ທີ່ຈະອະທິບາຍກ່ຽວກັບວິທະຍາສາດໃຫ້ບຸກຄົນ ທົ່ວໄປເຂົ້າໃຈໄດ້. ສະນັ້ນ, ສວນດັ່ງກ່າວນີ້ຈຶ່ງເປັນອີກ ວິທີໜຶ່ງ ທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ກ່ຽວກັບພຶກສາຊາດພາຍ ໃນທ້ອງຖິ່ນ. ບໍລິເວນສວນ ທີ່ເປັນຮູບວົງມົນຕໍ່ກັນ ແມ່ນນໍາໃຊ້ເປັນບ່ອນວາງສະແດງພືດພັນຕ່າງໆ ທີ່ ຄົນລາວເຮົາ ນິຍົມນໍາໃຊ້ເປັນປົວຄົນ ແລະ ຊ້າງ, ໃຊ້ ເປັນອາຫານ, ໃຊ້ປຸງແຕ່ງລົດຊາດ, ໃຊ້ເປັນສີຍ້ອມຜ້າ, ລວມໄປເຖິງພືດທີ່ໃຊ້ເປັນຢາພືດນໍາອີກ! ເມື່ອທ່ານ ຢ່າງເຂົ້າໄປເລາະຫຼິ້ນໃນບໍລິເວນສວນ ທ່ານຈະຮູ້ສຶກ ສະຫງົບຈິດສະຫງົບໃຈ ກັບບັນຍາກາດທີ່ອ້ອມ ຮອບດ້ວຍໄມ້ໄຜ່ສີທອງ, ຟັງສຽງນົກຮ້ອງຈີບຈັງ, ສູດອາກາດທໍາມະຊາດ, ເຮັດໃຫ້ຮູ້ສຶກຜ່ອນຄາຍໄດ້ ຢ່າງເຕັມທີ່.

ທ່ານ ຮິກ ມີຄວາມຫວັງວ່າ ລາວຈະສາມາດດຶງເອົາ ນັກສຶກສາປະຣົບຍາເອກ ໃຫ້ມາເຮັດວຽກກັບ ພະນັກງານຄົນລາວຢູ່ສວນ ເພື່ອສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການ ຄົ້ນຄວ້າ ໃນຂະແໜງນີ້ຫຼາຍຂຶ້ນ. ທ່ານ ຮິກ ກ່າວປິດ ທ້າຍວ່າ: “ຂ້າພະເຈົ້າຢາກຈັດງານສໍາລັບນັກຂຽນ, ເປັນງານທີ່ເປີດໂອກາດໃຫ້ຄົນໄດ້ມາປະກອບຄໍາຄິດ ຄໍາເຫັນ, ເພື່ອປຸກລະດົມ ໃຫ້ມີການສົນທະນາກັນ ໃນວົງກວ້າງ ກ່ຽວກັບບັນຫາສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ ຕໍ່ການປ່ຽນແປງຂອງ ໂລກເຮົາໃນປັດຈຸບັນ”

ການເດີນທາງ

ຜາຕັດແກ້ ສາມາດເດີນທາງໄປໄດ້ໂດຍທາງເຮືອ ເຊິ່ງໃຊ້ເວລາ 10-15 ນາທີຈາກຕົວເມືອງ ຫຼວງພະບາງ. ເຮືອຈະອອກທຸກໆຊົ່ວໂມງ ຈາກ ທ່າເຮືອທີ່ກຳນົດໄວ້. ມີຄ່າເຂົ້າຢ້ຽມຊົມ 25 ໂດລາ (ລວມຄ່າເຮືອແລ້ວ).

ສວນຈະປິດທຸກໆວັນພຸດ ເບີໂທ 071 261000 ສາມາດເບິ່ງແຜນທີ່ໄດ້ຈາກເວັບໄຊ້ www.pha-tad-ke.com.

ຫ້ອງການຕັ້ງຢູ່ສູດຖະໜົນ, ຮ່ອມທີ່ສີ່ ເບື້ອງຂວາມື ຫຼັງຈາກຮ້ານໂຈມາ.

ໝາຍເຫດ: ຜູ້ເສຍອົງຄະອາດຈະພົບຄວາມ ຫຍຸ້ງຍາກໃນການຂຶ້ນ-ລົງຕາຝັ່ງທີ່ສູງຊັນ. ກະລຸນາແຈ້ງໃຫ້ພະນັກງານພວກເຮົາຊາບ ຖ້າທ່ານຕ້ອງການຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ.

ຮູບໂດຍ: Aroundthay Khounghakoune

Pha Tad Ke Botanical Garden - Luang Prabang

pha-tad-ke.com